

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 6Co/577/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3812201431
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 06. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Stanislava Marková
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2014:3812201431.2

Uznesenie

Krajský súd v Trenčíne, v právnej veci navrhovateľa: M., spol. s r.o., so sídlom I. M. XX, B., IČO: 36 250 406, proti odporkyni: R. Y., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. N. XXX/XX, B., zastúpenej E. V., bytom D. N. XXX/XX, B., o zaplatenie 9.443,68 eur s príslušenstvom, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Okresného súdu Prievidza zo dňa 08. apríla 2013 č. k. 5C/69/2012-100, v senáte jednohlasne, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu zrušuje a vec mu vráca na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Okresný súd zamietol návrh navrhovateľa, ktorým uplatnil proti odporkyni nárok na zaplatenie 9.443,68 eur, spočívajúce v jej bezdôvodnom obohatení. Bezdôvodné obohatenie odporkyni vzniklo v dôsledku toho, že rozsudkom tamojšieho súdu zo dňa 30.11.2010, sp. zn. 6C/65/2009 v spojení s rozsudkom tunajšieho krajského súdu zo dňa 10.01.2012, sp. zn. 5Co/85/2011 bolo určené, že úverová zmluva, ktorú účastníci konania uzavreli dňa 11.05.2006 pod č. 531/06, je neplatná. Na základe uvedenej úverovej zmluvy bol odporkyni poskytnutý úver vo výške 350.000,- Sk, t. j. 11.617,87 eur, z ktorej táto uhradila 65.000,- Sk, t. j. 2.174,19 eur, čo bolo preukázané vo vyššie označenom konaní o neplatnosť úverovej zmluvy. Odporkyňa uplatnila námietku premlčania nároku navrhovateľa, ktorou sa okresný súd zaoberal podľa ustanovení § 100 a nasl. Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že navrhovateľom uplatnený nárok má charakter bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Povinnosť vzájomnej reštitúcie strán pri neplatnej alebo zrušenej zmluve vyplýva z ustanovenia § 457 Občianskeho zákonníka. V dôsledku rozhodnutí súdov, že úverová zmluva, na základe ktorej navrhovateľ poskytol odporkyni finančné prostriedky vo výške 9.443,68 eur, je neplatná, a to absolútne neplatná - ex tunc - od začiatku, vzniká bezdôvodné obohatenie od samého vzniku právneho úkonu. V danom prípade vzniklo odporkyni bezdôvodné obohatenie od okamihu poskytnutia finančných prostriedkov, čo bolo 11.05.2006. V zmysle ustanovenia § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka je doba na uplatnenie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia dvojročná a začína plynúť odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. Súčasne však je potrebné nárok uplatniť v objektívnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá plynie odo dňa, keď k bezdôvodnému obohateniu došlo. V danom prípade začala plynúť objektívna premlčacia lehota (správne doba) 11.05.2006 a uplynula 11.05.2009. Navrhovateľ uplatnil nárok proti odporkyni 30.01.2012, teda po uplynutí dvojročnej objektívnej premlčacej doby, preto okresný súd považoval námietku premlčania uplatneného nároku navrhovateľa za dôvodnú. Úspešnej odporkyni náhradu trov konania nepriznal, pretože jej žiadne trovy konania nevznikli.

Proti tomuto rozsudku navrhovateľ podal v zákonom určenej lehote odvolanie. Navrhol rozsudok okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. V odvolaní uplatnil odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. d/ a f/ O.s.p., spočívajúci v nesprávnom skutkovom a právnom závere okresného súdu. Uviedol, že vyššie označeným rozsudkom súdu bolo určené, že úverová zmluva č. 531/06 zo dňa 11.05.2006 je neplatná. Podľa jeho názoru, rozsudok tamojšieho súdu zo dňa 30.11.2010, sp. zn. 6C/65/2009 má konštitutívny charakter, ktorým sa konštituuujú nové práva a povinnosti, t. j. aj

povinnosť odporcu vrátiť prijaté plnenie podľa § 457 Občianskeho zákonníka. Objektívna aj subjektívna premlčacia doba na vrátenie bezdôvodného obohatenia, ktorá vznikla odporkyňi na základe určenia, že úverová zmluva č. 531/06 zo dňa 11.05.2006 je neplatná, začala plynúť dňom právoplatnosti rozsudku tamojšieho súdu, t. j. v januári 2012. Návrh na zaplatenie 9.443,68 eur s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia podali v januári 2012, preto nemôže ísť o premlčanie ich nároku z titulu bezdôvodného obohatenia. Vytýkal ďalej okresnému súdu, že sa nezaoberal v zmysle ustanovenia § 112 Občianskeho zákonníka otázkou, či nedošlo podaním žaloby o neplatnosť predmetnej úverovej zmluvy zo strany odporkyne k prerušeniu plynutia premlčacej doby. Domnieva sa, že podaním žaloby o neplatnosť úverovej zmluvy - 03.10.2007, sa muselo prerušiť plynutie premlčacej doby z titulu vrátenia bezdôvodného obohatenia, pretože až do skončenia uvedeného konania ich spoločnosť nevedela, či je úverová zmluva platná alebo nie.

Napokon poukázal na ustanovenie § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého, ak sú účastníci neplatnej alebo zrušenej zmluvy povinní navzájom si vrátiť všetko, čo podľa nej dostali, prihladne súd na námietku premlčania len vtedy, ak by aj druhý účastník mohol premlčanie namietat'. Okresný súd nemal a ani nemohol na námietku premlčania odporkyne prihliadať, pretože ich spoločnosť nemohla namietat' premlčanie. Je zrejmé, že v danom prípade je treba podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka aplikovať ustanovenie § 112 Občianskeho zákonníka, pretože nie je možné aby odporkyňa nemusela vrátiť priznané plnenie len preto, že ona sama iniciovala súdne konanie o určenie neplatnosti úverovej zmluvy, ktoré trvalo, nie ich vinou, skoro 5 rokov a teraz sama bude namietat' premlčanie.

Odporkyňa vo svojom písomnom stanovisku k odvolaniu navrhovateľa navrhla rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdiť. Podľa jej názoru, rozhodnutie súdu o neplatnosti úverovej zmluvy je rozhodnutím deklaratórnym, pretože súd nemôže s právnymi účinkami do budúcnosti založiť neplatnosť zmluvy (právneho úkonu). Keďže súd neplatnosť iba konštatuje a táto je daná od okamihu urobenia právneho úkonu (uzavretia zmluvy), je zrejmé, že premlčanie sa počíta spätne od okamihu uzavretia zmluvy.

Pohľadávka vyplývajúca z úverovej zmluvy uzatvorenej medzi navrhovateľom a odporkyňou sa už skôr premlčala, pričom v rámci plynutia premlčacej doby a ani do právoplatnosti rozhodnutia súdu o neplatnosť úverovej zmluvy, si navrhovateľ svoju pohľadávku nijakým právne relevantným spôsobom neuplatnil, a to ani protinávrhom v konaní o neplatnosť spotrebiteľskej zmluvy.

Krajský súd preskúmal vec v intenciách ustanovenia § 212 ods. 1 O.s.p., v medziach podaného odvolania a jeho dôvodov a zistil, že rozsudok okresného súdu je potrebné podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p. zrušiť a vec vrátiť podľa ods. 2 cit. ustanovenia na ďalšie konanie. O odvolaní navrhovateľa rozhodol bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p..

V prejednávanej veci uplatnil navrhovateľ proti odporkyňi nárok na zaplatenie 9.443,68 eur s príslušenstvom, čo predstavuje bezdôvodné obohatenie, ktoré získala odporkyňa plnením z neplatného právneho úkonu - úverovej zmluvy zo dňa 11.05.2006. Neplatnosť úverovej zmluvy bola vyslovená v konaní tamojšieho súdu sp. zn. 6C/65/2009 - rozsudok zo dňa 30.11.2010, ktorý potvrdil krajský súd v konaní sp. zn. 5Co/88/2011 - rozsudok zo dňa 10.01.2012.

Odporkyňa uplatnila námietku premlčania nároku navrhovateľa, ktorú okresný súd podľa § 107 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka považoval za opodstatnenú, pretože nárok navrhovateľa sa premlčal v objektívnej trojročnej dobe od poskytnutého plnenia - 11.05.2006, keďže išlo o absolútne neplatný právny úkon (zmluva o úvere), ktorý je neplatný od začiatku - ex tunc. Pokiaľ navrhovateľ uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia proti odporkyňi až 30.01.2012, bolo to po uplynutí objektívnej trojročnej premlčacej doby.

Premlčanie je jedným z občianskoprávných inštitútov, ktoré sú úzko späté s uplynutím času. Ak uplynie stanovený čas pre výkon subjektívneho občianskeho práva a veriteľ v ňom nevykoná svoje právo na

súde a dlžník zároveň uplatní námietku premlčania, nastanú právne účinky premlčania. Veriteľovo právo, i keď naďalej trvá, stráca možnosť, aby sa úspešne mohlo autoritatívne vykonať pomocou súdu.

Účelom premlčania je jednak stimulovať veriteľa k včasnému vykonaniu svojich subjektívnych občianskych práv (pohľadávok) a tým predchádzať vzniku ujmy, ale najmä čeliť tomu, aby dlžníci neboli kvôli svojim právnym povinnostiam (dlhom) vystavení po časovo neurčitú dobu donucujúcemu zákroku zo strany súdu.

Pre vydanie bezdôvodného obohatenia stanovuje právna úprava premlčaciu dobu v ustanovení § 107 Občianskeho zákonníka. V ods. 1 je určená subjektívna premlčacia doba, ktorá je dvojročná a začína plynúť odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

Podľa ustanovenia § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka najneskôr sa právo na vydanie bezdôvodného obohatenia premlčí na tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo (objektívna premlčacia doba). Podanie žaloby o určenie neplatnosti zmluvy nemá žiadny vplyv na začiatok a plynutie premlčania, ako sa mylne domnieva navrhovateľ vo svojom odvolaní, keď uviedol, že v tomto prípade začala plynúť premlčacia doba odo dňa právoplatnosti rozsudku, ktorým bola určená neplatnosť úverovej zmluvy.

Ak ide o bezdôvodné obohatenie získané plnením z neplatného právneho úkonu, treba rozlišovať prípady relatívnej a absolútnej neplatnosti právneho úkonu, z ktorého sa plnilo.

V prípade relatívneho právneho úkonu možno hovoriť o bezdôvodnom obohatení len do okamihu úspešného dovolania sa relatívnej neplatnosti, t. j. keď prejav oprávneného došiel druhému účastníkovi právneho úkonu. Úspešným dovolaním sa relatívnej neplatnosti začínajú súčasne plynúť subjektívna aj objektívna premlčacia doba.

Bezdôvodné obohatenie získané z absolútne neplatného právneho úkonu vzniká od samého vzniku právneho úkonu. Objektívna premlčacia doba začne teda plynúť od samého vzniku takéhoto právneho úkonu. Subjektívna premlčacia doba začne plynúť odvtedy, keď sa oprávnený dozvie, že bolo získané bezdôvodné obohatenie a kto ho získal.

Z obsahu odvolania navrhovateľa možno usudzovať, že uplatnenie námietky premlčania jeho nároku odporkyňou nepovažuje za akceptovateľné, keď sama iniciovala súdne konanie o určenie neplatnosti, ktoré nie ich vinou trvalo skoro päť rokov, a teraz sama bude namietat' premlčanie nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré spočíva v plnení, ktoré jej poskytol podľa zmluvy. Uvedenú námietku navrhovateľa v odvolaní k otázke posudzovania premlčania možno považovať za výkon práva odporkyne v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Dobré mravy sú meradlom hodnotenia konkrétnych situácií zodpovedajúcim všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti v súlade s obecnými morálnymi zásadami demokratickej spoločnosti.

Použitie korektívu „dobré mravy“ pri výkone práva s cieľom dosiahnuť ideu spravodlivosti, zaisťuje potrebnú väzbu medzi občianskoprávnymi normami a mravným poriadkom spoločnosti. Ide o uplatnenie princípu slušnosti (ekvity) vo vzájomných vzťahoch medzi jedincami (ius est ars aequi et boni), ktorý je vlastný demokratickému právnemu poriadku.

Právna prax riešila otázku, či § 3, podľa ktorého výkon práv nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi, platí aj pre výkon práva vzniesť námietku premlčania. Pri identickej právnej úprave Ústavný súd ČR

vyslovil názor, že ustanovenie § 3 je formulované tak všeobecne, že „platí aj pre výkon práva uplatniť námietku premlčania“.

Uplatnenie námietky premlčania zásadne neodporuje dobrým mravom, avšak môžu nastať situácie, keď uplatnenie námietky premlčania je prejavom zneužitia práva na úkor účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil, a voči ktorému by zánik nároku v dôsledku uplynutia premlčacej doby bol neprimerane tvrdým postihom (k tomu viď II. ÚS 309/95 a I. ÚS 643/04).

Pri posudzovaní otázky, či uplatnenie námietky premlčania je v rozpore s dobrými mravmi, v dôsledku čoho dochádza k zásahu do právnej istoty, súd berie do úvahy aj to, prečo oprávnený svoje právo neuplatnil včas.

V prejednávanej veci, podľa názoru odvolacieho súdu, je uplatnenie ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka pri posudzovaní výkonu práva odporkyne vzniesť námietku premlčania nároku navrhovateľa na vydanie bezdôvodného obohatenia, opodstatnené.

Je nepochybné, že konanie o neplatnosť zmluvy iniciovala sama odporkyňa; treba dodať, že opodstatnene, odporkyňa pritom nevrátila navrhovateľovi ani samotnú istinu, ktorú jej poskytol podľa zmluvy.

Až do skončenia konania o neplatnosť zmluvy, navrhovateľ nevedel, s akým výsledkom sa konanie skončí, keďže odporkyňa napádala samotnú zmluvu, ako aj zmluvu o zabezpečení záväzku prevodom práva k nehnuteľnosti podľa § 563 Občianskeho zákonníka, ktorú účastníci uzavreli 11.05.2006, preto svoje právo na vydanie bezdôvodného obohatenia, spočívajúce v poskytnutom plnení, čo v prejednávanej veci predstavovalo značnú sumu 350.000,- Sk - 11.617,87 eur, proti odporkyni neuplatnil.

Je zrejmé, že napriek značnej sume, ktorá bola odporkyni poskytnutá, táto nespĺnila svoj záväzok poskytnuté finančné prostriedky uhradiť - splatila iba sumu 2.174,19 eur. Krátko pred splatnosťou celého úveru 11.05.2009, podala žalobu o neplatnosť zmluvy (žaloba zo dňa 02.04.2009), teda takmer koncom objektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia - 11.05.2009 a bez toho, aby navrhovateľovi vrátila poskytnuté finančné prostriedky.

Okresný súd síce aplikoval na prejednanú vec správnu právnu úpravu (§ 107 Občianskeho zákonníka), avšak vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, podľa názoru odvolacieho súdu, bolo potrebné ako interpretačné pravidlo pri posudzovaní uplatneného práva odporkyne vzniesť námietku premlčania postupovať podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka a nepovažovať túto námietku za dôvodnú pre rozpor s dobrými mravmi.

Vzhľadom na to, že okresný súd vec nesprávne právne posúdil v otázke námietky premlčania uplatneného nároku navrhovateľa a vo svojom rozhodnutí sa už nezaoberal výškou uplatneného nároku, bolo potrebné jeho rozhodnutie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, v ktorom bude viazaný právnym názorom odvolacieho súdu v otázke posudzovania námietky premlčania § 226 O.s.p. a jeho úlohou bude zaoberať sa samotnou výškou uplatneného nároku. Súčasne rozhodne aj o náhrade trov celého konania.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.